

TALABALARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARNING SAMARADORLIGI

Nazarova Vazira Bahron qizi

Annotatsiya: *Mazkur tezisda oliy ta'limda talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning pedagogik imkoniyatlari yoritiladi. Munozara, rolli o'yin, guruhli ish va vazifaga asoslangan ta'lim metodlarining talabalar muloqot faolligiga ta'siri tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *kommunikativ kompetensiya, interfaol metod, oliy ta'lim, muloqot, rolli o'yin, munozara.*

Zamonaviy oliy ta'limda talabaning kasbiy bilimga ega bo'lishi bilan bir qatorda o'z fikrini aniq ifodalashi, suhbatdoshni tinglashi, muloqot vaziyatiga mos munosabat bildirishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish oliy ta'limning asosiy pedagogik vazifalaridan biri hisoblanadi.

Y.G. Butler kommunikativ ta'limning asosiy maqsadi o'quvchining faqat tilga oid bilimlarini emas, balki ijtimoiy muloqot jarayonida undan samarali foydalanish kompetensiyasini shakllantirishdan iborat ekanligini ta'kidlaydi.¹⁹ Bizningcha, kommunikativ kompetensiya nazariy bilimlarning hajmi bilan emas, balki talabaning ushbu bilimlarni real muloqot vaziyatida qo'llay olish darajasi bilan belgilanadi. Shu bois ta'lim jarayonida talabalarni faol muloqotga jalb etuvchi metodlardan foydalanish zarur.

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda rolli o'yin, munozara, juftlik va kichik guruhlarda ishlash kabi interfaol metodlar samarali hisoblanadi. Rolli o'yinlar talabaga real yoki kasbiy vaziyatlarni modellashtirish imkonini bersa, munozara o'z fikrini asoslash, boshqa fikrlarni tinglash va ularga munosabat bildirish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Interfaol metodlarning asosiy afzalligi talabaning muloqotni faqat kuzatishi emas, balki unda bevosita ishtirok etishidadir. Talaba qanchalik ko'p mazmunli kommunikativ vaziyatga jalb qilinsa, uning muloqot tajribasi shunchalik rivojlanadi.

Vazifaga asoslangan ta'lim ham kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. M.H. Long vazifani til ta'limini tashkil etishning muhim birligi sifatida ko'rsatadi. Bunda talaba til vositalaridan alohida maqsad sifatida emas, balki muammoni hal qilish, ma'lumot almashish yoki umumiy natijaga erishish vositasi

¹⁹ Butler Y.G. The Implementation of Communicative and Task-Based Language Teaching in the Asia-Pacific Region // *Annual Review of Applied Linguistics*. – 2011. – Vol. 31. – P. 36–57.

sifatida foydalanadi.²⁰ Hamkorlikdagi ta'lim jarayonida talabalar vazifalarni birgalikda bajarish, fikr almashish va umumiy qarorga kelish orqali kommunikativ tajribalarini boyitadilar. Bunday sharoitda o'qituvchi bilim beruvchi asosiy subyektdan ko'ra, talabalarning o'zaro muloqotini tashkil etuvchi fasilitator vazifasini bajaradi.

K. Van den Branden vazifaga asoslangan ta'limda o'qituvchining talaba faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi va o'quv jarayonini tashkil etuvchi roli alohida ahamiyatga ega ekanligini qayd etadi.²¹ Interfaol mashg'ulotda kommunikativ faollikning asosiy qismi o'qituvchiga emas, talabalarga tegishli bo'lishi kerak. O'qituvchi esa mazmunli muloqot yuzaga keladigan pedagogik sharoitni yaratishi zarur.

Bundan tashqari, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi talabaning psixologik faolligi bilan ham bog'liq. Erkin fikr almashish, kichik guruhlarda ishlash va o'zaro fikr bildirishga asoslangan mashg'ulotlar talabaning muloqotdagi ishonchini oshiradi, fikrini mustaqil ifodalashga undaydi hamda kommunikativ to'siqlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Shu sababli interfaol metodlar faqat nutqiy ko'nikmalarni rivojlantirish vositasi sifatida emas, balki talabaning muloqotga kirishishdagi faolligi, tashabbuskorligi va hamkorlikka tayyorligini shakllantiruvchi muhim pedagogik mexanizm sifatida ham baholanishi lozim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, rolli o'yin, munozara, guruhli ish va vazifaga asoslangan ta'lim kabi interfaol metodlar talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular talabaning fikrini ifodalashi, suhbatdoshni tinglashi, o'z pozitsiyasini asoslash hamda jamoada hamkorlik qilish ko'nikmalarini takomillashtiradi. Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish samaradorligi interfaol metodlarning soniga emas, balki talabaning real muloqot faoliyatiga qay darajada faol jalb etilishiga bog'liq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Butler Y.G. The Implementation of Communicative and Task-Based Language Teaching in the Asia-Pacific Region // *Annual Review of Applied Linguistics*. – 2011. – Vol. 31. – P. 36–57.

²⁰ Long M.H. Why Task? Task as a Unit of Analysis for Language Education // *The Cambridge Handbook of Task-Based Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

²¹ Van den Branden K. The Role of Teachers in Task-Based Language Education // *Annual Review of Applied Linguistics*. – 2016. – Vol. 36. – P. 164–181.

2. Long M.H. Why Task? Task as a Unit of Analysis for Language Education // *The Cambridge Handbook of Task-Based Language Teaching*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

3. Van den Branden K. The Role of Teachers in Task-Based Language Education // *Annual Review of Applied Linguistics*. – 2016. – Vol. 36. – P. 164–181.